

З В І Т

з науково-дослідної роботи за 2017 рік
професора кафедри соціології та політології
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
доктора соціол. наук, проф. **ГЕРАСІНОЇ Л.М.**

1. Герасіна Людмила Миколаївна.

2. Доктор соціологічних наук, професор; проф. кафедри соціології та політології.

3. Тема планової НДР – 2017: *«Проблеми розвитку міжнародної системи та політичний процес в Україні»* (запланований обсяг – 2,5 д.а.).

4. Фактично виконано у 2017 р. НДР – *«Проблеми розвитку міжнародної системи та політичний процес в Україні»*. Відповідно до теми НДР, у 2017 р. у відкритому друці вийшло 12 наукових праць, загальним обсягом – 4,1 д.а.

4.1. *Форми впровадження* планової НДР–2017 р.: теоретична стаття у «Великій Українській юридичній енциклопедії», 3 фахові статті й 2 нефахові; 5 тез наукових доповідей; програма і зміст авторського курсу *«Політико-правової конфліктології»* (3 кред.) до Сертифікаційної програми магістерської підготовки *«Виборче право і виборчі технології»*.

4.2. *Наукова новизна* отриманих результатів:

- Пропонується авторська дефініція: *«політичний процес»* – універсальна категорія, що відображає мінливість політики, характеризує динамічний зміст політичних практик, розкриває взаємодію політичних інститутів і політичних суб'єктів, які виконують певні функції та «ролі» в системі. Об'єктивно він демонструє розгортання політичних відносин у просторі та часі у формі спотанних або послідовно впорядкованих політичних дій, взаємодій та подій. Визначення сутності й характеру політичних процесів прямо залежить від методології, застосованої до об'єкту дослідження: найбільший евристичний потенціал містять парадигми інституціоналізму (public administration та неоінституціоналізм), структурного-функціоналізму, біхевіоризму, діяльнісний метод і теорія «раціонального вибору». *Праксеологія* політичних процесів дозволяє здійснити наукові типологізації на ґрунті різних критеріїв, відповідно до їх рівня, характеру і змістовної специфіки. В політологічному дискурсі за певними критеріями виділяють різновиди політичних процесів: макро- і мікро-рівня; горизонтально- і вертикально-організовані; західний та «незахідний»; процеси стабільні й перехідні (транзитивні); світовий політичний процес та інші.

- Доведено, що еволюція світового політичного процесу є функцією гетерогенної мега-системи, якій властиві політична й економічна неоднорідність складових елементів та їх діалектична, мультиполярна взаємозалежність. *Світовий політичний процес* у сучасному вимірі – це інтегрований глобальний процес, що відображає різнопланову діяльність суверенних держав та їх легітимних органів, організацій та рухів світового (і континентального) масштабу; це консолідована політична діяльність усіх суб'єктів міжнародних відносин, найсуттєвішою рисою якої є поєднання зусиль людства в усіх сферах буття. Проаналізовані дуалістичні процеси в світовій політиці, які в цілому

неуривно змінюються; їх зміст і специфіка полягає в одночасній дії двох суперечливих тенденцій – *консолідації* (до об'єднання) і *дезінтеграції* (до розмежування).

- Обґрунтовано, що *громадянське суспільство* в Україні стає масштабною соціальною системою, що здатна до саморегулювання, її головним компонентом є «люди–відносини». Його мета полягає в досягненні *усвідомленої свободи* – умови і способу самоіснування людини як активного та повноправного члена співтовариства, «рівної серед рівних», здатної визначати ціннісні орієнтири і здійснювати різноманітні інтереси та дії згідно норм і правил, що встановлені в соціумі. Функціонування громадянського суспільства неможливо поза *гласності, прозорості* й поінформованості громадян, що дозволяє реально оцінювати політичну і господарську кон'юнктуру, розуміти актуальні соціальні проблеми. Так, у Франції, Австрії, Швеції, Фінляндії, Італії, Бельгії, Іспанії та інших країнах Євросоюзу діють т.зв. *громадські ради*; і політичний істеблішмент вважає за доцільне враховувати думку громадськості в регулюванні питань соціального, політичного й економічного характеру. На наш погляд, демократична роль громадських структур полягає у наступному: вони здатні *обмежити монополію держави* на втручання в приватну сферу життя людини; громадськість прямо зацікавлена в *артикуляції, захисті та вирішенні* конкретних питань існування (на рівні країни, оргструктури, регіону); сприяти *опануванню громадянами демократичних цінностей*, політичних норм, досвіду правового захисту прав і свобод; виконують духовну, просвітницьку, ідентифікаційну, культурно-інформаційну місії та ін.

- Проаналізовано один із глобальних викликів сучасності – процес інтенсивної криміналізації суспільних відносин: так, зростання населення («демовибухи») в економічно слабборозвинутих країнах, постреволуційна руйнація і війни спричинили ріст злиденності й маргіналізацію, загострення міжкланових, міжнаціональних, расових, релігійних конфліктів (Туніс, Афганістан, Ірак, Лівія, Йемен, Сирія). Через розруху і неможливість задоволення вітальних та соціальних потреб у ряді арабських країн різко зросли рівень *незаконної міграції* населення, *«експорт» злочинності* в країни Європи та участь в *міжнародному тероризмі*. Через неоліберальну політику глобалізації ринків розпочалось «зів'янення» суверенності окремих країн; з'явилися космополіти і військові найманці-«ландсхехти» зі збоченою ментальністю, які віддані позадержавним структурам (екстремістським, терористичним, фанатикам). Трансформація національної злочинності веде до фатальних неправових наслідків, зокрема, до активізації *транснаціональних, міжнародних* угруповань (мафіозних кланів, картелів, груп мусульманських шахідів) – все це реальність за умов глобалізації фінансово-економічних, міграційних, інформаційних процесів.

4.3. *Актуальність* виконаних розробок.

Дослідження розвитку міжнародної системи, як глобальної реальності, та її впливу на політичний процес в Україні є безперечно актуальною проблемою політико-правового дискурсу. Бо світовий політичний процес – це консолідована політична діяльність усіх суб'єктів міжнародних відносин, що спрямована на поєднання зусиль людства в основних сферах його буття. Але у міжнародній, світовій політиці завжди наявна конкуренція національних інтересів держав і пошук балансу сил; тому загальнозначущим стає визначення місця і потенціалу України щодо участі в цих процесах.

5. -----

6.4. Для дистанційного навчання студентів-заочників (*практичних працівників*), підготувала і записала **7** авторських *відео-лекцій* з курсу «Соціально-політичні студії» на телестудії НЮУ (січень 2017).

7.-----

8. Взяла участь в роботі **10** наукових конференцій:

8.1. **II** Харківські міжнародно-правові читання, присвячені пам'яті професорів М.В. Яновського і В.С. Семенова. – Харків: НЮУ ім. Ярослава Мудрого, 28.11. 2016 р. (до звіту НДР-2016 не ввійшло).

8.2. **III** міжнародна наукова конф. «Студентська молодь в умовах глобалізації». – Дніпро: Дніпропетровський національний ун-т ім. Олеся Гончара, 21.04.2017 р.

8.3. *Всеукраїнська* науково-теоретична конф. «Політико-правова ментальність українського соціуму в контексті європейської інтеграції». – Х.: НЮУ ім. Ярослава Мудрого, Харківська асоціація політологів, 27.04. 2017 р.

8.4. *Всеукраїнський* науково-методичний семінар «Соціологічна освіта: актуальні виклики та ефективні практики навчання». – Харків: САУ; ХНУ ім. В.Н. Каразіна; соціологічний фак-т, 21 квітня 2017 р.

8.5. **XXX** Харківські політологічні читання «Політичні та правові дисонанси в сучасних українських реаліях». – Харків: НЮУ ім. Ярослава Мудрого, Харківська асоціація політологів, 16.06. 2017 р.

8.6. **III** Конгрес Соціологічної асоціації України «Нові нерівності – нові конфлікти: шляхи подолання». – Х.: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 12.10. 2017 р.

8.7. **IX з'їзд** Соціологічної асоціації України. – Харків: 13 жовтня 2017 р.

8.8. *Міжнародна* науково-прак. конф. «Кримінально-правове забезпечення сталого розвитку України в умовах глобалізації». – Харків: НЮУ ім. Ярослава Мудрого; НДІ вивчення проблем злочинності ім. В.В.Сташиса Національної академії правових наук України, 12-13.10. 2017 р.

8.9. *Міжнародна* наукова конф-ція «Конституція України в контексті сучасних конституційних парадигм» (X-ті Тодиківські читання). – Х.: НЮУ ім. Ярослава Мудрого, 27–28.10. 2017 р.

8.10. **XIX** *Всеукраїнська* студентська наукова конф. «Український соціум: соціально-політичний аналіз сучасності та майбутнього». – Х.: НЮУ ім. Ярослава Мудрого, кафедра соціології та політології, грудень 2017.

9. ВИДАВНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ.

Статті фахові – 4:

1. Герасіна Л. М. «Юридична конфліктологія». *Велика українська юридична енциклопедія*: у 20 тт. – Т. 2: Філософія права / редкол.: С.І. Максимов та ін.; Національна академія правових наук України; Ін-т держави і права ім. В. Корецького НАНУ; НЮУ імені Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2017. С.1090–1093. 0,3 д.а.;
2. Герасіна Л. М. «Методологія і праксеологія досліджень політичних процесів». Вісник Національного ун-ту «Юридична академія України ім. Ярослава Мудрого». Серія: *політологія*. Харків, 2017. Вип. 2 (33). С. 16–28. 0,7 д.а.

3. Герасіна Л. М., Погрібна В. Л. «Громадянське суспільство: ренесанс ідеї та новітні практики». *Вісник Харківського національного ун-ту ім. В.Н.Каразіна*. Серія: Соціологічні дослідження сучасного суспільства. Харків, 2017. Вип. 38. С. 7–13. 0,7 д.а.

4. Герасіна Л. М. «Інтеріоризація політико-правових цінностей в політичній свідомості особистості». *Вісник Національного юридичного ун-ту імені Ярослава Мудрого*. Серія: соціологія. Харків, 2017. Вип. 4(35). 0,6 д.а.

Статті нефахові – 2:

5. Герасіна Л.М. «Світовий політичний процес: концептуальний аспект і реальна політика». *Збірник наукових статей за матеріалами II Харківських міжнар.-правових читань, присвяч. пам'яті проф. М.В. Яновського і В.С. Семенова*. (Харків, НЮУ, 28.11.2016 р.). У 2 част. Ч. I. Харків, 2017. С. 41–46. 0,3 д.а.

6. Герасіна Л.М. «Деякі політичні дисонанси у функціонуванні партій в Україні» *Політичні та правові дисонанси в сучасних українських реаліях: збірник матеріалів ХХХ Харків. політолог. читань* (Харків, 16.06.2017). Х., 2017. С.13–18. 0,3 д.а.

Тези – 5:

7. Gerasina L. N., Drongal' A. N. «Marginality and problems mentality: essence and ways of overcoming». *Вісник Національного юридичного ун-ту імені Ярослава Мудрого*. Серія: політологія. Харків, 2017. Вип. 2 (33). С. 255–258. 0,2 д.а.

8. Герасіна Л. М., Фролова О. В. «Глобалізаційні тенденції в освітньому просторі Європи та світу». *Студентська молодь в умовах глобалізації: матеріали III міжнар. наук. конф.* (Дніпропетровський нац. ун-т ім. Олеся Гончара, 21.04.2017). Дніпро: Грані, 2017. С. 3–6. 0,2 д.а.

9. Герасіна Л. М. «Соціолого-правова оцінка безпеки як соціальної константи». *Нові нерівності – нові конфлікти: шляхи подолання: тези допов. учасників III конгресу САУ* (ХНУ ім. В. Каразіна, жовт. 2017). Х., 2017. С. 41–43. 0,3 д.а.

10. Герасіна Л. М. «Глобальні виклики людству та процес глобалізації злочинності: політико-правовий аспект» // *Кримінально-правове забезпечення сталого розвитку України в умовах глобалізації: Матеріали міжнар. наук.-прак. конф.* (Харків, 12-13.10.2017). Х.: Право, 2017. С. 435–438. 0,2 д.а.

11. Герасіна Л. М. «Специфіка конституційних форм держави країн Сходу в порівняльній парадигмі». *Конституція України в контексті сучасних конституційних парадигм: X Тодиківські читання*. (Харків, НЮУ ім. Ярослава Мудрого, 27-28.10. 2017). Х., 2017. С. 47–49. 0,2 д.а

12. Герасіна Л. М., Дергачов А. К. «До ролі технологій політичного іміджмейкінгу». *Український соціум: соціально-політичний аналіз сучасності та майбутнього: тези XIX Всеукраїнської студентської наукової конф.-ції* (Харків, НЮУ ім. Ярослава Мудрого, 1.12.2017). Х., 2017. 0,1 д.а.

Всього опубліковано 12 наукових робіт, обсягом – 4,1 друк. арк.

9.1 -----

9.2. *Стаття* «Громадянське суспільство: ренесанс ідеї та новітні практики» опублікована у *Віснику Харківського національного ун-ту ім. В.Н. Каразіна*. Серія: Соціологічні дослідження сучасного суспільства (Х., 2017. Вип. 38), що індексований у міжнародній наукометриці *Google Scholar*, як **провідний соціологічний журнал** України;

стаття «Інтеріоризація політико-правових цінностей в політичній свідомості особистості» опублікована у Віснику Національного ун-ту «Юридична академія України ім. Ярослава Мудрого». Серія: *соціологія* (X., 2017. Вип. 4(35), який індексований та включений до міжнародної науковометричної бази **Index Copernicus**.

10. Член *редакційних колегій* наукових видань:

- ◆ *Вісник Національного ун-ту «Юридична академія України ім. Ярослава Мудрого»*. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія (включений до бази *Index Copernicus*);
- ◆ *«Державне будівництво і місцеве самоврядування»*: Збір. наук. статей (фаховий з юридичних наук);
- ◆ *«Вчені записки Народної української академії»*: збір. наук. праць (фахов з соціол. наук);
- ◆ Матеріали (щорічних) *Харківських політологічних читань*;
- ◆ Матеріали Всеукраїнської студент. наукової конф-ції *«Український соціум: соціально-політичний аналіз сучасності та майбутнього»*.

11. Член *Спеціалізованої Вченої Ради* Д 64.051.15 Харківського національного університета ім. В.Н. Каразіна за спец-тю 22.00.03 – *«соціальні структури та соціальні відносини»*.

12. Офіційного опонування дисертацій у 2017 році не було.

13. Підготувала *відгуки* на *автореферати дисертацій*:

- *Пасісниченко А. В.* «Європейська ідентичність як дискурсивний феномен: особливості конструювання», на здобуття наукового ступеня канд. соціолог. наук за спец-тю 22.00.01 – теорія та історія соціології (ХНУ ім. В. Каразіна);
- *Петренко О. С.* «Інтернет як субпростір суспільства: структури та процеси», на здобуття наукового ступеня канд. соціолог. наук за спец-тю 22.00.04 – спеціальні та галузеві соціології (ХНУ ім. В. Каразіна).

14 – 18 -----

Звіт розглянуто і затверджено на засіданні кафедри соціології та політології 28.11.2017 р., протокол № 4.

Викладач

Герасіна Л.М.

Зав. кафедрою

.....проф. Требін М.П.